

جنبش دانشجویی وجدان بیدار

عبدالله مومنی

۱۶ آذر نقطه عطف در تاریخ جنبش دانشجویی است که دانشجویان هر سال در تلاشند با پاسداشت این روز به عنوان نماد هویت جنبش دانشجویی خاطره روز دانشجو را زنده نگه دارند؛ علاوه بر آن در روز دانشجو مطالبات، خواسته‌ها، اهداف و آرمان‌های جنبش دانشجویی براساس ماهیت جنبش دانشجویی بازتعریف می‌شود. روز دانشجو در واقع به جنبه ضد استبدادی دانشگاه برمی‌گردد که دانشگاه را به نهاد مدافع آزادی بدل کرده و آزادی‌خواهی و استبدادستیزی وجه نمادین جنبش دانشجویی ایران است.

طی سال‌های گذشته نیز جنبش دانشجویی ضمن حفظ وجه ضد استبدادی‌اش؛ همواره خود را بخشی از جنبش دموکراتیک مردم ایران می‌داند که ترقی‌خواه و دموکراتیک و منتقد به وضع موجود است.

در روندهای جنبش دانشجویی؛ فاعلیت و کنشگری افرادی که التزام به حقیقت‌جویی حرکت دانشجویی و باورها و آرمان‌های جریان دانشجویی داشتند و با پرداخت هزینه‌های فراوانی مسیر حرکت جریان دانشجویی را هموار ساختند؛ نقش مهمی داشته است.

در این میان بهاره هدایت، فعال دانشجویی سابق و کنشگری کوشا، نمادی است از شرافت و آزادی‌خواهی همیشگی دانشگاه. زندگی در حبس به بخشی از زندگی بهاره تبدیل شده؛ بهاره که در سال ۱۳۸۸ هفت سال از دوران جوانی‌اش را در دفاع از جنبش سبز در زندان گذراند و هم‌اکنون با چهار سال و هشت ماه حکم زندان؛ کنشگری همراه با مردم بوده است. دفاع از مطالبات جامعه و حقوق زنان بخشی از فعالیت‌های بهاره است که از دهه هشتاد بدین سو مهم‌ترین مساله جامعه ایران را گذار دموکراتیک می‌دانست. از این‌رو اهتمام دانشجویان به دموکراسی و حقوق بشر به ماهیت ضد استبدادی نهاد دانشگاه و برساخته‌های آن برمی‌گردد.

محدودیت‌ها برای فعالان دانشجویی و تشکلهای دانشگاهی اگرچه در دوره دوم ریاست‌جمهوری آقای خاتمی به واسطه اعمال نظر مراجع خاص، پیش روی فعالان دانشجویی بود؛ اما شروع ریاست‌جمهوری احمدی‌نژاد برای تشکلهای دانشجویی منتقد حکومت انسداد سیستماتیکی را به همراه داشت که با قطع تمامی امکانات و فرصت‌های دانشجویی در دانشگاه عملاً

انجمن اسلامي و دفتر تحکيم وحدت را از پشتوانه و امکان قانوني فعاليت محروم کرد. برنامه سرکوب جنبش دانشجويي و نابودي نهادها مدني و سياسي دانشگاه که در دوران احمدي نژاد در دستور کار قرار گرفت و با اعمال فشار بي‌سابقه بر فعالان دانشجويي، انجمن‌هاي اسلامي، بستن دفاتر انجمن‌هاي اسلامي، ستاره‌دار کردن دانشجويان، بازداشت و محروميت از تحصيل و ايجاد انجمن‌هاي جعلي و حکومت‌ساخته در برابر انجمن‌هاي منتخب دانشجويان سياست پادگاني کردن دانشگاه در اين مقطع عملياتي شد.

اما در اين ميانه کشمکش و جدال سنگين فعالان دانشجويي با حاکميت بر سر حق فعاليت و حق تحصيل؛ فعالان دانشجويي تلاش کردند تا ضمن درس‌آموزي از تجربيات سال‌هاي پيشين؛ با جمع‌بندي از موقعيت و شرايط کنشگري، پيوند خود را با جامعه تقويت کنند.

به عبارتي جنبش دانشجويي در جا يگاه «مطالبه‌محوران جامعه مدني» ايستاد که توانست با برقراري پيوند و ارتباط با جنبش زنان، جنبش صنفی کارگران و معلمان به بخشي از جامعه مدني بدل شود. در اين مقطع بهاره هدايت با فعالان دانشجويي هم‌عصر خود با ايجاد نهادي به نام کميسيون زنان دفتر تحکيم وحدت در سال ۱۸۴ با هدف تقويت مطالبات جنبش زنان به عنوان يکي از خواسته‌هاي اساسي جنبش دانشجويي که به ارتباط موثر با جنبش زنان و تقويت همگرایی در کمپين يك ميليون امضا براي تغيير قوانين تبعيض‌آمیز عليه زنان انجاميد؛ نقش موثري داشت.

کميسيون زنان نمونه‌اي موفق از حضور فعالان دانشجويي در همگرایی با نيروهاي تحول‌خواه در جامعه مدني است که از سوي ساير فعالان سياسي و مدني نیز مورد حمايت قرار گرفت و منجر به انسجام بخشي به تلاش‌هاي زنان در عرصه عمومي براي شناساندن حقوق زن در قوانين ايران شد.

در همين دوران فعاليت، دانشجويان فعال در تحکيم وحدت نظير عليرضا خوشيخت، زهرا توحيددي و مجيد دري که به واسطه دغدغه‌هاي معطوف به حرکت در مسير خواست مردم؛ حتي از تحصيل محروم شده و تجربه زندان را در سال‌هاي گذشته نیز از سر گذرانده‌اند و اکنون نیز در بازداشت هستند؛ در راستاي الزام به «مطالبه‌محوري» بر اساس خواست جامعه مدني در مورد انتخابات رياست‌جمهوري سال ۸۸ موضع متفاوتي از تجربيات پيشين دانشجويي گرفتند.

بر اساس همين رويکرد مطالبه‌محور بود که از کانديداهاي انتخابات برنامه خواستند و با کنشگري معطوف به مطالبه‌محوري تلاش کردند تا فضاي گفتماني آنها را به مطالبات دموکراتيک جريان دانشجويي نزديک کنند.

اما شرايط پس از انتخابات سال ۸۸ که عملاً مختصات سپهر سياست در

